

Sergiu Popovici

Drept internațional privat

Editura C.H. Beck
București 2019

Cuprins

Abrevieri.....	IX
Partea I. Ce este dreptul internațional privat?	1
Capitolul I. Domeniul dreptului internațional privat	3
Secțiunea 1. Competența internațională a instanțelor (conflictul de jurisdicții).....	4
Secțiunea a 2-a. Legea aplicabilă (conflictul de legi)	4
Secțiunea a 3-a. Recunoașterea și executarea hotărârilor străine	5
Secțiunea a 4-a. Conținutul dreptului internațional privat din punctul de vedere al prezentului curs.....	5
Capitolul II. Raportul juridic cu element de extraneitate	7
Capitolul III. Dreptul internațional privat – ramură de drept	9
Capitolul IV. Izvoarele dreptului internațional privat	11
Capitolul V. Calificarea: conflict de calificări vs. interpretare autonomă	14
Partea II. Diferite materii tratate distinct din punctul de vedere al dreptului internațional privat european	19
Capitolul I. Materie civilă și comercială în general.....	21
Capitolul II. Materie matrimonială și răspunderea părintească	26
Capitolul III. Obligații de întreținere	29
Capitolul IV. Materie succesorală	30
Capitolul V. Insolvența transfrontalieră	32
Partea III. Competența în dreptul internațional privat.....	35
Capitolul I. Aspecte generale.....	37
Capitolul II. Reguli de competență în materie civilă și comercială în general	39
Capitolul III. Reguli de competență în diferite materii	45
Secțiunea 1. Materie matrimonială	45
Secțiunea a 2-a. Obligații de întreținere	46
Secțiunea a 3-a. Materie succesorală	46
Secțiunea a 4-a. Insolvența transfrontalieră	47
Capitolul IV. Rolul și efectele prevederilor din Codul de procedură civilă în materie de competență.....	49
Secțiunea 1. Reguli de corelare cu normele de competență din regulamentele europene	49

Secțiunea a 2-a. Interferențe cu competența în materie civilă și comercială în general.....	50
Secțiunea a 3-a. Interferențe cu răspunderea părintească.....	52
Secțiunea a 4-a. Interferențe cu obligația de întreținere și succesiunile.....	53
Secțiunea a 5-a. Interferențe comune.....	53
Secțiunea a 6-a. Norme de competență în domenii necuprinse de regulamentele europene.....	55
Partea IV. Legea aplicabilă – conflictele de legi.....	59
Capitolul I. Norma conflictuală și diferite feluri de conflicte de legi.....	61
Capitolul II. <i>Lex fori, lex causae</i>	64
Capitolul III. Legea procesuală aplicabilă	65
Capitolul IV. Retrimiteria – instituție particulară conflictului de legi.....	67
Capitolul V. Alte excepții de la aplicarea legii străine	70
Secțiunea 1. Aspecte comune.....	70
Secțiunea a 2-a. Frauda.....	70
Secțiunea a 3-a. Ordinea publică.....	73
Secțiunea a 4-a. Normele de aplicare imediată.....	74
Capitolul VI. Raportul dintre reglementările europene și normele conflictuale din dreptul intern	77
Capitolul VII. Stabilirea conținutului legii străine.....	78
Partea V. Norme conflictuale în diferite materii.....	81
Capitolul I. Persoana fizică și persoana juridică în dreptul internațional privat.....	83
Secțiunea 1. Condiția juridică a străinului	83
Secțiunea a 2-a. Persoana fizică în dreptul internațional privat	84
Secțiunea a 3-a. Persoana juridică în dreptul internațional privat.....	87
Capitolul II. Materie civilă și comercială în general	90
Secțiunea 1. Obligațiile contractuale.....	90
Secțiunea a 2-a. Obligațiile extracontractuale.....	95
Secțiunea a 3-a. Regimul real al bunurilor.....	99
Capitolul III. Dreptul familiei.....	105
Secțiunea 1. Căsătoria.....	105
Secțiunea a 2-a. Filiația.....	109
Secțiunea a 3-a. Adopția	109
Secțiunea a 4-a. Autoritatea părintească și obligația de întreținere.....	110
Capitolul IV. Alte categorii de norme conflictuale.....	111
Secțiunea 1. Materie succesorală	111
Secțiunea a 2-a. Insolvență.....	112

Partea VI. Recunoaștere și executare cu elemente transfrontaliere.....	113
Capitolul I. Precizări prealabile.....	115
Capitolul II. Recunoașterea drepturilor dobândite în străinătate.....	116
Capitolul III. Recunoaștere și executare conform	
Codului de procedură civilă	118
Secțiunea 1. Noțiunea de <i>exequatur</i>	118
Secțiunea a 2-a. Recunoaștere sau executare	118
Secțiunea a 3-a. Hotărârile – delimitări terminologice	120
Secțiunea a 4-a. Condițiile recunoașterii/executării.....	122
Secțiunea a 5-a. Procedura de judecare.....	127
Secțiunea a 6-a. Tranzacțiile judiciare	130
Secțiunea a 7-a. Hotărârile arbitrale străine	131
Capitolul IV. Recunoaștere și executare în regimul	
Regulamentului Bruxelles I bis	132
Secțiunea 1. Considerente preliminare.....	132
Secțiunea a 2-a. Accepțiunea noțiunilor de „hotărâre”, „tranzacție”, respectiv „act autentic”.....	133
Secțiunea a 3-a. Măsuri provizorii	135
Secțiunea a 4-a. Motivele de refuz al recunoașterii sau executării	138
Secțiunea a 5-a. Procedura de refuz al executării.....	142
Capitolul V. Recunoaștere și executare în diferite materii	
reglementate de dreptul Uniunii Europene	147
Secțiunea 1. Materie matrimonială și răspundere părintească	147
Secțiunea a 2-a. Obligațiile de întreținere	149
Secțiunea a 3-a. Materie succesorală	153
Secțiunea a 4-a. Insolvența.....	154
Capitolul VI. Proceduri speciale	156
Secțiunea 1. Titlul executoriu european.....	156
Secțiunea a 2-a. Somația europeană de plată	157
Secțiunea a 3-a. Procedura europeană cu privire la cererile cu valoare redusă.....	164
Bibliografie selectivă	169

Capitolul I

Domeniul dreptului internațional privat

Dezvoltarea raporturilor de drept privat a condus la o extindere teritorială importantă a efectelor acestor raporturi, cu consecința diversificării semnificative a relațiilor internaționale. Interacțiunea dintre mai multe sisteme de drept relativ la un anumit raport juridic de drept privat a condus la necesitatea reglementării acestei situații la nivelul fiecărui stat.

Poate modalitatea cea mai la îndemână de a contura imaginea dreptului internațional privat este de a prezenta conținutul acestuia – domeniul dreptului internațional privat.

În cadrul litigiilor privind raporturi juridice cu elemente de extraneitate, există o serie de probleme care trebuie rezolvate:

- verificarea competenței de către instanța sesizată, conform normelor de drept procesual ale forului, inclusiv cele privind raporturi procesuale cu element de extraneitate;
- determinarea legii procedurale aplicabile; aceasta este aproape invariabil legea forului, cu excepțiile pe care aceasta însăși le permite;
- stabilirea legii aplicabile raportului juridic dedus judecății; conform normelor de drept internațional privat din legea forului, autoritatea forului va stabili că raportul juridic cu element de extraneitate va fi evaluat fie în raport cu legea proprie, fie după o lege străină;
- stabilirea conținutului legii străine, dacă aceasta este diferită de legea procedurală;
- judecarea și pronunțarea soluției în funcție de legea determinată ca fiind aplicabilă;
- recunoașterea efectelor hotărârilor judecătorești sau arbitrale străine.

Nu toate aceste elemente se regăsesc cu necesitate în cadrul oricărui litigiu de drept internațional privat. De exemplu, este posibil ca instanța sesizată să considere că sunt competente instanțele din alt stat, litigiul finalizându-se astfel. De asemenea, problema recunoașterii efectelor hotărârilor judecătorești este, în principiu, de sine stătătoare, din moment ce presupune un proces finalizat în alt stat decât cel de recunoaștere. Nu în ultimul rând, judecarea și pronunțarea soluției în funcție de legea aplicabilă ține de materia de care aparține raportul juridic cu element de extraneitate dedus judecății.

Rezultă astfel că dreptul internațional privat are ca domeniu de cuprindere problemele de competență internațională a instanțelor – conflictul de jurisdicții; legea aplicabilă raportului juridic dedus judecății – conflictul de legi, și efectele hotărârilor străine. În literatura de specialitate se vorbește și despre condiția juridică a străinului, ca element al domeniului dreptului internațional privat.

Secțiunea 1. Competența internațională a instanțelor (conflictul de jurisdicții)

Noțiunea „conflictului de jurisdicții” este într-o anumită măsură improprie, întrucât poate da naștere la interpretarea că obiectul său de preocupare îl constituie alegerea instanțelor unui anumit stat atunci când instanțele din mai multe state ar putea fi competente să soluționeze un anumit litigiu cu element de extraneitate.

În realitate, conflictul de jurisdicții, din punctul de vedere al competenței, nu presupune soluționarea unui „conflict” în sensul gramatical al cuvântului. Instanța sesizată va aprecia dacă este sau nu competentă să judece litigiul în funcție de normele procedurale proprii, fără a avea posibilitatea de a alege între instanțele din unul sau mai multe state terțe care ar putea fi competente datorită unor legături cu litigiul. Declinarea de competență în favoarea instanțelor unui stat terț este prevăzută doar cu titlu excepțional, în cadrul anumitor tratate internaționale de asistență juridică, însă nu este posibilă conform normelor procedurale interne.

Odată stabilită competența instanței sesizate, se exclude, cu foarte puține excepții, posibilitatea incidenței unei legi procedurale străine, deci din acest punct de vedere noțiunea de „conflict” apare ca fiind și mai puțin adecvată.

Cu toate acestea, noțiunea „conflict de jurisdicții” are în primul rând meritul de a sublinia că suntem în prezența unei problematice de drept internațional privat, și mai departe de a scoate în evidență faptul că, în cadrul domeniului dreptului internațional privat, problemele procedurale cu element de extraneitate ocupă o poziție distinctă.

Secțiunea a 2-a. Legea aplicabilă (conflictul de legi)

Conflictul de legi este acea situație în care, datorită elementului/ elementelor de extraneitate, un anumit raport juridic este susceptibil să fie guvernat de legea unuia sau mai multor state diferite¹.

Aceste legi, sisteme de drept diferite, se află în „conflict”, în sensul că un raport juridic nu poate fi guvernat în același timp de legile mai multor state, raportat la aceeași instituție juridică, impunându-se stabilirea cărei legi din cadrul celor aflate în conflict se aplică în situația dată.

Am subliniat că raportat la aceeași instituție juridică nu pot coexista mai multe legi. Același raport poate fi însă supus unor legi diferite în același timp, în sensul că (la un nivel primar) legea personală a părților va reglementa capacitatea acestora de a contracta, legea locului situării obiectului contractului va reglementa statutul juridic al bunului mobil sau imobil, etc. Toate aceste legi este posibil să fie diferite și între ele, și în raport cu legea contractului, care va determina efectele sale, fără a fi necesar

---

¹ *I.P. Filipescu, A.I. Filipescu*, Tratat de drept internațional privat, Ed. Universul Juridic, București, 2008, p. 32; *I. Macovei*, Tratat de drept internațional privat, Ed. Universul Juridic, București, 2017, p. 13; *D.-A. Sitaru*, Drept internațional privat. Partea generală. Partea specială – Normele conflictuale în diferite ramuri și instituții ale dreptului privat, Ed. C.H. Beck, București, 2013, p. 2-3.

ca aceeași lege să guverneze toate instituțiile juridice sus-enunțate. Fiecare dintre acestea, însă (capacitatea de a contracta, statutul juridic al bunului mobil sau imobil, efectele contractului), trebuie guvernate de o lege unică, ce se va stabili în urma rezolvării conflictului de legi.

Secțiunea a 3-a. Recunoașterea și executarea hotărârilor străine

Miza majorității litigiilor, inclusiv a celor cu elemente de extraneitate, o constituie caracterul real și efectiv al posibilității reclamantului de a obține realizarea pretenției ce formează obiectul procesului. Când raportul juridic are caracter transfrontalier, se pune problema modalității în care o hotărâre judecătorească pronunțată într-un stat – statul de origine – poate produce efecte pe teritoriul altui stat – statul solicitat sau statul de executare. Un important principiu comun tuturor sistemelor internaționale este cel potrivit căruia executarea este atributul exclusiv și suveran al statului pe teritoriul căruia este solicitată executarea. Extraterritorialitatea hotărârilor judecătorești este un concept relativ recent, și a evoluat de la acceptarea unor efecte transfrontaliere doar cu titlu excepțional, în condițiile unor formalități anevoioase, la suprimarea *exequatur*-ului între statele membre ale Uniunii Europene în majoritatea materiilor de drept privat, în sensul înlăturării oricăror formalități în statul unde a fost solicitată executarea.

Secțiunea a 4-a. Conținutul dreptului internațional privat din punctul de vedere al prezentului curs

Am amintit că în majoritatea lucrărilor de specialitate este tratată condiția juridică a străinului ca element al domeniului dreptului internațional privat. Prin condiția juridică a străinului înțelegem ansamblul drepturilor și obligațiilor care revin străinilor pe teritoriul unui anumit stat. S-a arătat în literatura de specialitate că dacă străinilor nu le-ar fi recunoscute niciun fel de drepturi, atunci problema conflictului de legi sau de jurisdicții nu se ridică; din moment ce străinul nu este recunoscut din punct de vedere juridic, legea străină nu se aplică în nicio situație¹.

Principiul consacrat de art. 18 alin. (1) din Constituția României² este cel al recunoașterii unor drepturi egale cetățenilor străini și apatrizilor de pe teritoriul țării cu cele ale cetățenilor români. Problematika, ținând de condiția juridică a străinului, va forma obiectul preocupării în cadrul analizei persoanei fizice și juridice în dreptul internațional privat.

Cetățenia, privită ca apartenența unei persoane fizice la un anumit stat, prezintă importanță pentru dreptul internațional privat³. Elementele cetățeniei care nu privesc conflictul de legi sau de jurisdicții sunt însă considerate, în mod tradițional, ca

¹ I. Macovei, op. cit., p. 15; I.P. Filipescu, A.I. Filipescu, op. cit., p. 169-175.

² M.Of. nr. 767 din 31 octombrie 2003.

³ I.P. Filipescu, A.I. Filipescu, op. cit., p. 34-35; I. Macovei, op. cit., p. 15.

aparținând dreptului public. Tot astfel, în ceea ce ne privește, elementele care țin de condiția juridică a străinului, și care nu au relevanță pentru conflictul de legi sau conflictul de jurisdicții, respectiv dreptul de liberă circulație, de stabilire, regimul refugiaților, azilul politic și alte asemenea, nu sunt cuprinse în domeniul dreptului internațional privat, fiind mai degrabă legate de probleme care țin de suveranitatea statelor.

În concluzie, dreptul internațional privat poate fi definit ca acea ramură de drept care reglementează competența internațională a instanțelor de judecată, legea aplicabilă raportului juridic cu element de extraneitate și efectele hotărârilor străine¹. Aceasta este structura tuturor instrumentelor europene și internaționale care vizează elementele de drept internațional privat referitor la o anumită materie în integralitatea lor; atunci când nu sunt vizate toate aceste elemente, în mod tradițional, împărțirea materiei se realizează în funcție de elementele procedurale (competența internațională, recunoașterea și executarea), de regulă cuprinse în același instrument, fie el regulament, tratat sau convenție internațională, pe de o parte, și elementele privind conflictele de legi (legea aplicabilă), pe de altă parte.

---

¹ Pentru o abordare duală, în sensul că procesul civil internațional și dreptul internațional privat sunt instituții separate, a se vedea Ș.A. Stănescu, *Procesul civil internațional*, Ed. Hamangiu, București, 2017, p. 2-7.

Capitolul II Raportul juridic cu element de extraneitate

Potrivit art. 8 C.civ.¹ (republicat), extraterritorialitatea legii civile, „în cazul raporturilor juridice cu element de extraneitate, determinarea legii civile aplicabile se face ținându-se seama de normele de drept internațional privat cuprinse în cartea a VII-a din prezentul cod”.

În aceeași ordine de idei, art. 2557 alin. (1) C.civ. arată că „prezenta carte cuprinde norme pentru determinarea legii aplicabile unui raport de drept internațional privat”.

Conform alin. (2) al acestui text normativ, „în înțelesul prezentei cărți, raporturile de drept internațional privat sunt raporturile civile, comerciale, precum și alte raporturi de drept privat cu element de extraneitate”. Alin. (3) confirmă prevalența convențiilor internaționale la care România este parte, a dreptului Uniunii Europene și a dispozițiilor din legile speciale în raport cu reglementarea-cadru din Codul civil.

Similar, art. 1065 C.proc.civ.² (republicat), referindu-se la Cartea a VII-a, intitulată „Procesul civil internațional”, stipulează că: „Dispozițiile prezentei cărți se aplică proceselor de drept privat cu elemente de extraneitate în măsura în care prin tratatele internaționale la care România este parte, prin dreptul Uniunii Europene sau prin legi speciale nu se prevede altfel”.

Din formularea textelor legale sus-expuse se desprinde următoarea concluzie: deși raportul juridic de drept internațional privat constituie obiectul de reglementare al materiei, nu toate aspectele care privesc acest raport vor forma obiectul preocupării dreptului internațional privat, ci doar legea aplicabilă respectivului raport și regulile de procedură aferente. Conținutul concret al raportului de drept internațional privat va forma obiectul preocupării în ramura de care aparține acest raport dacă nu s-ar lua în considerare elementul de extraneitate³.

Legea română prevede, conform celor de mai sus, că obiectul reglementării în dreptul internațional privat îl constituie raportul juridic cu element de extraneitate. În absența unei definiții legale, elementul de extraneitate a fost definit în doctrină ca fiind acel atribut al raportului juridic ce determină ca acesta să fie susceptibil a fi guvernat de mai mult decât un singur sistem de drept⁴.

Cu alte cuvinte, elementul de extraneitate nu este o componentă structurală distinctă a raportului juridic în sensul teoriei generale a dreptului (obiect, subiecte, conținut), ci este o trăsătură a unuia dintre elementele componente ale acestui raport, cum de altfel se desprinde și din art. 2557 alin. (2) C.civ.

¹ M.Of. nr. 505 din 15 iulie 2011.

² M.Of. nr. 247 din 10 aprilie 2015.

³ I.P. Filipescu, A.I. Filipescu, op. cit., p. 19-20.

⁴ Pentru detalii privind elementul de extraneitate, a se vedea D.A. Sitaru, op. cit., p. 4-6; I. Macovei, op. cit., p. 16-18; I.P. Filipescu, A.I. Filipescu, op. cit., p. 21-23.

Raportul de drept internațional privat este, în accepțiunea textului legal, un raport de drept privat (sau drept civil *lato sensu*) care aparține deja unei alte ramuri de drept (drept civil în sens restrâns, drept comercial, dreptul muncii, dreptul familiei, ș.a.), motiv pentru care obiectul preocupării dreptului internațional privat îl vor constitui tocmai consecințele care decurg din prezența elementului de extraneitate. Celelalte componente ale raportului juridic vor fi analizate în ramurile de drept privat din care face parte raportul supus analizei.

Raporturile de drept public (administrativ, fiscal, penal, ș.a.) nu cad sub incidența materiei. Deși elementele de extraneitate din aceste materii nu sunt cu totul lipsite de efecte specifice, ele nu vor conduce la aplicarea, în fața autorităților române, a legii unui alt stat decât în mod cu totul excepțional, și în baza unor dispoziții de drept public, străine materiei dreptului internațional privat.

O altă trăsătură a raportului juridic cu element de extraneitate o constituie faptul că acesta se încheie între persoane fizice sau persoane juridice. Cu alte cuvinte, subiectele acestui raport sunt persoane de drept privat. Relațiile dintre state ca entități suverane sunt guvernate de dreptul internațional public.

Capitolul III

Dreptul internațional privat – ramură de drept

Au existat discuții importante cu privire la autonomia dreptului internațional privat. Suntem în prezența unei ramuri de drept, sau a unor elemente reunite din materiile de drept privat în cadrul cărora apare elementul de extraneitate?

Literatura de specialitate din România atestă unanim caracterul autonom al dreptului internațional privat¹. Deși raportul juridic cu element de extraneitate nu are el însuși caracter autonom, aceasta nu înseamnă că obiectul preocupării materiei nu este unul distinct, tocmai datorită faptului că domeniul de aplicare privește particularitățile raportului de drept privat pe care le generează elementul de extraneitate.

De asemenea, metodologia din dreptul internațional privat este una proprie, adaptată la specificul domeniului său de aplicare. Metoda conflictualistă, metoda *proper law* (ambele specifice conflictului de legi), metodologia de stabilire a competenței internaționale și a efectelor hotărârilor străine, toate sunt fără corespondent în alte materii de drept privat.

În acest sens, din punctul de vedere al metodologiei, raporturile juridice cu element de extraneitate pot fi reglementate fie cu ajutorul normelor conflictuale, prin intermediul cărora se va indica legea cărui stat va guverna un anumit raport juridic, conținutul și celelalte elemente ale acestuia din urmă urmând a fi determinate de legea astfel desemnată, fie prin norme materiale sau substanțiale, care vor guverna direct, nemijlocit, conținutul și celelalte elemente ale raportului juridic supus analizei.

Prin metoda conflictualistă se soluționează conflictul de legi, anume situația în care datorită elementului de extraneitate, un raport juridic este susceptibil a fi guvernat de mai multe sisteme de drept, în sensul indicării (directe sau indirecte) a legii aplicabile. În cadrul metodei conflictualiste, sau distinct de aceasta, se face vorbire despre aplicarea așa-numitelor norme de aplicare imediată, care înlătură într-o anumită situație ce formează obiectul reglementării orice conflict de legi, prin stabilirea că în respectiva situație se impune aplicarea cu necesitate a unei anumite norme².

Norma materială de drept internațional privat se particularizează prin aceea că nu are ca obiect determinarea legii aplicabile, ci reglementează însuși raportul juridic³. Ea se deosebește de norma materială de drept național prin aceea că are ca obiect un raport juridic cu element de extraneitate. Guvernând raportul însuși, această normă devine aplicabilă doar prin prisma unei norme conflictuale care o declară aplicabilă. Din aceste considerente, reglementarea prin norme materiale de drept internațional privat este proprie materiei de care aparține raportul juridic cu element de extraneitate, nefiind specifică dreptului internațional privat.

¹ I.P. Filipescu, A.I. Filipescu, op. cit., p. 51; I. Macovei, op. cit., p. 22-26.

² I.P. Filipescu, A.I. Filipescu, op. cit., p. 28-29.

³ I. Macovei, op. cit., p. 33.

Metoda *proper law* este o metodă derivată din sistemele de *common law*, și pornește de la premisa că fiecare speță prezintă particularitățile sale, cu pondere și relevanță diferită. Potrivit acestei metode, legea aplicabilă unui anumit raport juridic nu trebuie determinată abstract, prin norme conflictuale general incidente. Concepția *proper law* impune ca raportat la o situație dată, în funcție de toate particularitățile cauzei, să fie decisă legea cu care această situație prezintă legăturile cele mai strânse. În cadrul metodei *proper law*, judecătorul are o marjă foarte largă de apreciere, nefiind legat de regulile caracteristice metodei conflictuale, urmând să aplice legea pe care o consideră cea mai apropiată raportului juridic supus analizei¹.

Aplicații ale metodei *proper law* se regăsesc și în Codul nostru civil și în regulamentele europene, însă devierea de la regulile stabilite prin normele conflictuale este posibilă doar în cazurile expres și limitativ prevăzute de lege. Conform art. 2565 alin. (1) C.civ., „în mod excepțional, aplicarea legii determinate potrivit prezentei cărți poate fi înlăturată dacă, datorită circumstanțelor cauzei, raportul juridic are o legătură foarte îndepărtată cu această lege. În acest caz, se aplică legea cu care raportul juridic prezintă cele mai strânse legături”. Totuși, normele conflictuale nu pot fi înlăturate, conform alin. (2) al acestui text normativ, în cazul legilor privind starea civilă sau capacitatea persoanei, precum și atunci când părțile au ales legea aplicabilă.

Noile coduri par să ateste orientarea opusă, anume că dreptul internațional privat reprezintă o componentă fie a dreptului civil (conflictul de legi), fie a dreptului procesual civil (competență internațională, recunoaștere și executare). Nu credem totuși că modificarea sediului materiei, respectiv scindarea Legii nr. 105/1992, abrogată² între Codul civil și noul Cod de procedură civilă este de natură să înlătore concepția privind autonomia dreptului internațional privat, atâta timp cât nu au operat modificări substanțiale ale legislației.

S-a mai ridicat de asemenea problema apartenenței ramurii la dreptul intern sau internațional, pe de o parte, respectiv la dreptul privat sau public, pe de altă parte.

Componenta „internațional” din cadrul denumirii are ca scop particularizarea materiei din punctul de vedere al elementului de extraneitate³. Deși o parte din sursele legislative ale dreptului internațional privat sunt interne, particularitățile materiei față de cele consacrate în dreptul „național” nu ridică dificultăți de esență.

De asemenea, faptul că suntem în prezența unui drept „privat” are meritul de a sublinia că sfera raporturilor juridice care formează obiectul materiei nu le cuprinde pe cele de drept administrativ, fiscal, penal, sau alte ramuri de drept public substanțial⁴. Desigur că normele de procedură care reglementează procesele civile cu elemente de extraneitate nu dobândesc natură privată, tot astfel cum normele de procedură de drept comun nu au această calificare, deși în cadrul lor se cercetează raporturi juridice substanțiale de drept privat, fără ca denumirea materiei supuse analizei să fie susceptibilă a genera confuzii semnificative.

¹ I.P. Filipescu, A.I. Filipescu, op. cit., p. 31-32.

² M.Of. nr. 245 din 1 octombrie 1992.

³ I.P. Filipescu, A.I. Filipescu, op. cit., p. 23.

⁴ Ibidem.

Capitolul IV Izvoarele dreptului internațional privat

După sursa reglementării, izvoarele dreptului internațional privat pot fi interne sau externe. Deși regulile de soluționare a conflictelor de legi sunt proprii fiecărui stat, uniformizarea acestora la nivel internațional este o practică tot mai extinsă.

Din categoria izvoarelor interne, Constituția României reglementează principii fundamentale cu incidență și în dreptul internațional privat, cum ar fi cu titlu de exemplu aspecte privind cetățenia (art. 5), statutul românilor în străinătate, al cetățenilor străini și apatrizilor, extrădarea și expulzarea (art. 7 și 17-19), drepturile fundamentale (art. 25 – libera circulație, art. 44 – proprietatea privată, art. 53 – restrângeri), principii ale economiei și proprietatea (art. 135 și 136).

Sediul materiei conflictului de legi îl constituie Cartea a VII-a din Codul civil. Norme conflictuale există și în acte normative cu caracter intern, cum ar fi Codul aerian¹, Legea societăților nr. 31/1990, republicată², Legea nr. 26/1990³ privind registrul comerțului, republicată, Legea nr. 312/2005⁴ privind dobândirea dreptului de proprietate privată asupra terenurilor de către cetățenii străini și apatrizi, precum și de către persoanele juridice străine, ș.a. Acte normative cu relevanță în materia dreptului internațional privat mai sunt: Legea nr. 21/1991⁵ a cetățeniei române, republicată, Legea nr. 119/1996⁶ cu privire la actele de stare civilă, republicată, O.U.G. nr. 194/2002⁷ privind regimul străinilor în România, republicată, Legea nr. 273/2004⁸ privind procedura adopției, republicată, ș.a. Sediul materiei pentru competența internațională, legea aplicabilă în procesul civil și efectele hotărârilor străine îl constituie Cartea a VII-a din Codul de procedură civilă.

Din categoria izvoarelor externe fac parte convențiile internaționale bilaterale sau multilaterale prin care se reglementează probleme de drept internațional privat (tratatele, protocoalele, pactele și acordurile internaționale) și la care țara noastră este parte.

Dintre convențiile internaționale multilaterale cu efecte în dreptul internațional privat amintim: Convenția cu privire la conflictele de legi relative la efectele căsătoriei asupra drepturilor și datoriilor soților în raporturile lor personale și asupra averilor soților, ratificată de România prin Decretul-lege nr. 1007/1912⁹, Convenția pentru a reglementa conflictele de lege și de jurisdicție în materie de despărțenie și

---

¹ M.Of. nr. 45 din 26 ianuarie 2001.

² M.Of. nr. 1066 din 17 noiembrie 2004.

³ M.Of. nr. 49 din 4 februarie 1998.

⁴ M.Of. nr. 1008 din 14 noiembrie 2005.

⁵ M.Of. nr. 576 din 13 august 2010.

⁶ M.Of. nr. 339 din 18 mai 2012.

⁷ M.Of. nr. 421 din 5 iunie 2008.

⁸ M.Of. nr. 739 din 23 septembrie 2016.

⁹ M.Of. nr. 261 din 28 februarie 1912.

separațiune de corp, ratificată de România prin Decretul-lege nr. 873/1904¹, Convenția Națiunilor Unite asupra contractelor de vânzare internațională de mărfuri de la Viena, 1980, la care țara noastră a aderat prin Legea nr. 24/1991², Convenția cu privire la drepturile copilului de la New York, 1989, ratificată prin Legea nr. 18/1990³; Acordul european privind persoanele participante la proceduri în fața Curții Europene a Drepturilor Omului, adoptat la Strasbourg în 1996, ratificat de România prin Legea nr. 33/1999⁴; Convenția cu privire la suprimarea cerinței supralegalizării actelor oficiale străine, adoptată la Haga în 1961, ratificată prin O.G. nr. 66/1999⁵.

Un izvor distinct inclusiv al dreptului internațional privat îl constituie cutumele și uzanțele internaționale. Prin acestea se înțeleg acele reguli de conduită stabilite în practica vieții sociale și respectate un timp îndelungat în virtutea deprinderii, ca norme socotite obligatorii. Cutuma, uzanța internațională interesează dreptul internațional privat în măsura în care completează sau interpretează normele juridice de drept internațional privat, constituind izvoare distincte în această situație⁶.

Nu în ultimul rând, trebuie amintite izvoarele europene de drept internațional privat:

- Regulamente duale (care privesc aspecte de procedură, anume competență, recunoaștere și executare – Regulamente „Bruxelles”): Regulamentul (UE) nr. 1215/2012 al Parlamentului European și al Consiliului, din 12 decembrie 2012, privind competența judiciară, recunoașterea și executarea hotărârilor în materie civilă și comercială (reformare)⁷, prin care s-a abrogat Regulamentul (CE) nr. 44/2001 al Consiliului, din 22 decembrie 2000, privind competența judiciară, recunoașterea și executarea hotărârilor în materie civilă și comercială⁸. Cele două regulamente sunt cunoscute și sub denumirea de Regulamentul Bruxelles I bis, respectiv Regulamentul Bruxelles I, după Convenția de la Bruxelles din 1968 privind competența judiciară și executarea hotărârilor în materie civilă și comercială (denumită în continuare Convenția de la Bruxelles), pe care au înlocuit-o succesiv; Regulamentul (CE) nr. 2201/2003 al Consiliului, din 27 noiembrie 2003, privind competența, recunoașterea și executarea hotărârilor judecătorești în materie matrimonială și în materia răspunderii părintești, de abrogare a Regulamentului (CE) nr. 1347/2000⁹, cunoscut și sub denumirea de Regulamentul Bruxelles II bis;

- Regulamente care se referă exclusiv la legea aplicabilă (Regulamente „Roma”): Regulamentul (CE) nr. 593/2008 al Parlamentului European și al Consiliului din 17 iunie 2008 privind legea aplicabilă obligațiilor contractuale (Roma I)¹⁰;

¹ M.Of. nr. 49 din 3 iunie 1904.

² M.Of. nr. 54 din 19 martie 1991.

³ M.Of. nr. 314 din 13 iunie 2001.

⁴ M.Of. nr. 88 din 2 martie 1999.

⁵ M.Of. nr. 408 din 26 august 1999.

⁶ *I. Macovei*, op. cit., p. 68.

⁷ JOUE nr. L351 din 20 decembrie 2012, p. 1-32.

⁸ JOUE nr. L12 din 16 ianuarie 2001, p. 1.

⁹ JOCE nr. L338 din 23 decembrie 2003, p. 1-29.

¹⁰ JOCE nr. L177 din 4 iulie 2008, p. 6-16.